

پایان نامه سطح سه

رشته تفسیر و علوم قرآن

عنوان

آداب گفتگو از منظر آیات و روایات

استاد راهنما:

حجت الاسلام و المسلمین جناب آقای رضا محققیان

پژوهشگر:

الهام محمدی

تاریخ دفاع:

بهمن ماه ۱۳۹۷

چکیده

موضوع این پایان نامه آداب گفتگو از منظر آیات و روایات است.

عنوان «آداب» به هر آنچه که سبب کسب فضایل و پالایش رذایل گردد، گفته می‌شود. گفتگو، یک تعامل اجتماعی است و از حضور دو یا چند نفر یا گروه حکایت می‌کند. برقراری گفتگوی مؤدبانه با دیگران، نیازمند به کار بستن مهارت‌ها و آموزش آدابی است که گروه‌های مختلف از خانواده تا جامعه را در برمی‌گیرد.

اسلام اهمیت ویژه‌ای به آداب گفتگو با پدر و مادر قائل است و هرگونه سخنی که کمترین غبار ناراحتی و دل‌رنجی را بر دل پدر و مادر بنشاند را ممنوع کرده است. همچنین به پدر و مادر دستور داده شده که گفتگوی توأم با محبت با فرزند داشته باشند. در گفتگوی میان همسران، سفارش به دقت در محتوا، کیفیت و شرایط فضای گفتگو شده است.

افراد جامعه به سخن شایسته توأم با سلام و اتکاء بر مشیت الهی، حتی با شرایطی در مقابل مخالفان خود، سفارش شده‌اند. در مواجهه با پیامبران، حتی در زمان کنونی، آداب خاصی در آیات و روایات بیان شده است، که عدم توجه به آن‌ها سبب نابودی اعمال می‌شود. در آموزه‌های دینی، استاد به عنوان پدر معنوی معرفی شده و آداب ویژه‌ای در گفتگو با ایشان بیان می‌شود. در اسلام، ارتباط گفتاری زن و مرد نامحرم، در حد ضرورت و به دور از شوخی و عشوه در سخن گفتن، مجاز است. در این مجموعه در حد توان آداب گفتگو با خانواده، توده مردم، پیامبران و بزرگان و زنان و مردان نامحرم، با توجه به آیات و روایات بررسی شده است تا شاید چراغ روشنی برای مخاطبان، در میان آداب و روش‌های غلط گفتگو باشد.

واژگان کلیدی: آداب، گفتگو، قول حسن، قول کریم، آیات، روایات.

فهرست مطالب

مقدمه	۱
فصل اول: کلیات و مفاهیم	۳
گفتار اول: کلیات تحقیق	۴
تبیین موضوع	۴
اهمیت و ضرورت تحقیق	۵
پیشینه تحقیق	۵
روش تحقیق	۹
سؤالات تحقیق	۹
سؤالات اصلی	۹
سؤالات فرعی	۹
فرضیه	۱۰
گفتار دوم: مفهوم شناسی	۱۱
۱- ادب	۱۱
الف) تعریف لغوی واژه ادب	۱۱
ب) تعریف اصطلاحی واژه ادب	۱۲
۲- گفتگو	۱۴
الف) تعریف لغوی واژه گفتگو	۱۴
ب) تعریف اصطلاحی واژه گفتگو	۱۶
بند ۱. گفتگو در علوم سیاسی	۱۶
بند ۲. گفتگو در روش پژوهش	۱۷
بند ۳. گفتگو در زبان شناسی	۱۷

بند ۴. گفتگو در روانشناسی	۱۸
۳- واژگان مرتبط با گفتگو	۱۹
الف: حوار	۱۹
ب: جدل، مجادله و مناظره	۲۲
ج: دائره	۲۳
د: مفاوضه	۲۳
ه: حدیث، حدث و محادثه	۲۴
و: تهکم (ریشخند)	۲۵
ز: مکالمه	۲۶
۱. سخن خدا با انسان درباره ایمان	۲۷
۲. سخن خدا با انسان درباره مقام انسان	۲۸
۳. سخن خدا با بنی آدم درباره راههای در امان ماندن از شر شیطان	۲۹
۴. سخن خدا با مومنان	۳۰
فصل دوم: آداب گفتگو با خانواده	۳۲
گفتار اول: آداب گفتگو با پدر و مادر	۳۴
گفتار سوم: آداب گفتگو با همسر	۴۰
۱- نوع گفتگو	۴۱
الف- مورد علاقه طرف مقابل	۴۱
ب- آرامش بخش و امیدوار کننده	۴۲
ج- نشاط انگیز و سرور آفرین	۴۲
د- به کارگیری جملات حمایت آمیز و واژگان مناسب	۴۴
ه- خطاپوشی	۴۵

۴۶.....	۲- چگونه گفتگو
۴۷.....	۳- زمان گفتگو
۴۹.....	نتیجه فصل
۵۰.....	فصل سوم: آداب گفتگو با توده مردم
۵۱.....	گفتار اول: آداب گفتگوی مردم با یکدیگر
۵۱.....	۱- آغاز سخن با سلام
۵۲.....	۲- گفتگو با اتکاء بر مشیت خداوند
۵۳.....	۳- شایستگی سخن
۵۴.....	معیارهای سخن شایسته
۵۴.....	الف- شیوایی و رسایی
۵۵.....	ب- سلامت و عفت کلام
۵۵.....	ج- نرمی و ملایمت در عین قاطعیت و شفافیت
۵۷.....	د- استواری و سنجیدگی گفتار
۵۸.....	گفتار دوم: گفتگو با مخالف
۵۸.....	۱- ایجاد محیطی آرام برای تفکر آزاد
۵۹.....	۲- دانش و شناخت
۶۱.....	۳- بکارگیری شیوه‌های برتر
۶۱.....	۴- پرهیز از تعصبات
۶۲.....	۵- ملایمت در سخن
۶۳.....	گفتار سوم: آداب گفتگوی پیامبران و مسئولین با توده مردم
۶۶.....	گفتار چهارم: پیامدهای رعایت نکردن آداب گفتگوی مسئولین با مردم
۶۶.....	۱- از دست دادن اجر اخروی

۶۶.....	۲. آتش جهنم، کيفر مجادله جاهلانه در باره خدا
۶۸.....	نتيجه
۶۹.....	فصل چهارم : آداب گفتگو با پيامبران <small>عليهم السلام</small> و بزرگان دين
۷۰.....	گفتار اول: آداب گفتگو با پيامبران <small>عليهم السلام</small> و معصومين <small>عليهم السلام</small>
۷۳.....	نمونه ادب در گفتار با ائمه <small>عليهم السلام</small>
۷۴.....	گفتار دوم: آداب گفتگو با استاد
۷۷.....	نتيجه
۷۸.....	فصل پنجم: آداب گفتگو با نامحرم
۸۰.....	گفتار اول: گفتگوی زنان با مردان معصوم
۸۵.....	گفتار دوم: گفتگوی زنان با مردان غير معصوم
۸۶.....	گفتگوی زنان با مردان نامحرم در روايات
۸۷.....	آداب گفتگو با زنان نامحرم
۸۷.....	۱- ترک سخن حتی ترک سلام
۹۰.....	۲- پرهیز از عشوه در سخن گفتن زن با مرد نامحرم
۹۳.....	۳- لزوم بسنده کردن به مقدار ضرورت در ارتباط گفتاری زن و مرد نامحرم
۹۴.....	۴- پرهیز از شوخی با نامحرم
۹۸.....	نتيجه گیری نهایی
۱۰۰.....	منابع و مآخذ